

OSMANLI DEVLETİ KÜLTÜR ve MEDENİYET

VERASET SİSTEMİ ve KUT GELENEĞİ

* Osmanlıda devam etti

ÜLKE

Osman Bey ve Orhan Gazi → Hükümdar ve ailesine

I.Murat → Hükümdar ve oğullarına

Fatih → Hükümdara aittir.

SANCAK USULÜ: Şehzadelerin devlet tecrübesi kazanması için sancaklara gönderilmesine denir

Sancak Usulünü başlatan → ORHAN

Sancaktan gelen ilk padişah → I.MURAT

Sancaktan gelen son padişah → III.MEHMET

Sancak usulünü kaldıran → I.AHMET / III.MEHMET ??

Öğretmen Bilgisi: MEB'in Lise 2 ders kitaplarında kaldıran III. Mehmet yazar. Ancak ÖSYM'nin 1987 sorusunda kaldıranın I.Ahmet olduğu ifade edilir?

Öğretmen Bilgisi: 2015 KPSS'de çıktı.

Şehzadelerin sancakta yapamadığı?
"Adına hutbe okutmak"

Örnek Soru:

Osmanlı şehzadeleri on iki yaşına geldiklerinde ülkenin sancaklarına vali olarak gönderilirken hangi unvanı alırlar?

A) Atabey B) Şad C) Lala

D) Çelebi Sultan **dc** E) Bey

😊 Boşlukları tamamlayınız

KAFES USULÜ - EKBER-İ ERŞAT:
DERSAADET - SADARET MAKAMI:

KAFES USULÜ: I.Ahmet'in sancak usulünü kaldırması sonrası şehzadelerin saraydan tahta çıkmasına denir. **KAFESTEN** tahta çıkan ilk padişah I.Ahmet

EKBER-İ ERŞAT: I.Ahmet döneminde kardeş katlinin yasaklanmasının ardından yaşça büyük ve tecrübeli şehzadenin başa geçmesidir.

SADARET MAKAMI: Sadrazam, serdar-ı Ekrem unvanı ile tahta çıktığında yerine bakan kişi

DERSAADET: Osmanlı devletinde başkente verilen isim

BERAT: Padişah tarafından verilen rütbe ve nişanlarla ilgili ayrıcalık belgesi

Örnek Soru:

Osmanlı Devletinde bir göreve atanana aylık bağlama; söz nişan veya ayrıcalık verilen kimseler için çıkarılan padişah buyruğuna ne isim verilir?

A) Ferman B) Yasakname C) Kanunname

D) Beratname **dc** E) Adaletname

Öğretmen Bilgisi: 2015 KPSS'de çıktı

Osmanlı toplumunun Avrupa toplumundan farkı?
"Padişahın beratıyla reayadan birinin askeri sınava geçebilmesi"

2001 KMS

I. Ferman

II. Fetva

III. Berat

Belgelerinden hangisi padişah tarafından verilirdi?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III **dc** E) I,II ve III

TOPKAPI SARAYI (Sarayı Cedit)

- * Yapımına Fatih döneminde başlandı
- * Abdülmecit'in Dolmabahçe sarayını yaptırmasına kadar 380 yıl idari merkezlik yaptı
- * Gazi Mustafa Kemal tarafından 9 Ekim 1924 tarihinde müze olarak halkın ziyaretine açıldı

BAB-I HÜMAYUN: Sarayı şehirden ayıran, saray dışından birinci avlusuna giriş kapısı

I.AVLU: Bab-ı Hümayun'u, Babü's Selam'a bağlayan 300 metre uzunluğundaki ağaçlı yol

BABÜ'S SELAM: II. Avlu'ya açılır. Günümüzde müze ziyareti bu kapıdan açılır. Padişahın başka hiç kimsenin atla giremediği anıtsal kapı

II.AVLU: Babü's Selam ile Babü's Saâde arasındaki törenlerin yapıldığı avludur (Örnek:Culüs Töreni)

BABÜ'S SAÂDE: Üçüncü kapıdır ve III. Avlu'ya açılır. Akağalar kapısı diye de bilinir Sarayın Birun ve Enderun kısmını birbirinden ayırır

Örnek Soru:

Osmanlı Devletinin yürütme organı olan hükümet, sarayın aşağıda verilen hangi kısmında toplanır?

- A) Harem B) Enderun C) Babüsselam
D) Babüssade **dc** E) Bağdat Köşkü
Saadet kapısında: culüs ve bayram törenleri, savaşa giden sadrazama sancak-ı humayunun verildiği ve hükümet işlerinin görüşüldüğü sarayın önemli kapısıdır

Sarayın Bölümleri

- 1) BİRÜN (Dış Saray):** Bab-ı Hümayun ile Babü's Selam denen yere birinci yer adıyla "BİRÜN" denilir
- 2) ENDERUN (İç Saray) :** Babü'sSaâde'den sonra girilen bölümdür. Acemioğlanların zeki ve yakışıklı olanları yetenek sınavıyla alınır yetiştirilir. Fatih döneminde Saray-ı Cedit'e taşındı
- 3) HAREM:** Padişahın özel evi konumundaki bölümdür

Örnek Soru:

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devletinin Klasik Dönem (XIII – XVIII.yüzyıllar) örgün eğitim sistemi içindeki kurumlardan biri değildir?

- A) Enderun B) Harem C) Sıbyan Mektebi
D) Askeri Eğitim E) Tekke ve zaviyeler **dc**
Tekke ve zaviyeler yaygın (programsız / gelişigüzel) diğerleri örgün (Programlı / düzenli)

Çuhadar: Padişahın kaftan ve kürk işlerine bakan kişi (Dış kıyafetlerden sorumlu)

Dülbentçi: Padişahın iç giyimi ve mücevherleri ile ilgilenen kişi XIX. Yüzyılda bu görevi Esvabçibaşı yerine getirecektir.

Rikapdar: Hükümdarın ata binerken üzengesini tutan kişi

Arz Odası: Padişahın Divan-ı Hümayun üyelerini ve yabancı devlet adamlarını kabul ettiği yer

Adalet Kulesi (Kasr-ı Adalet): Padişahın divan toplantılarını dinledikleri yer

Hünkâr Sofası: Padişahın saraydaki kadınlarla bayramlaştıkları eğlence yeridir. Kanuni döneminde yapılmıştır.

Sazende: Bu eğlencelerde görev alan kişi

Kubbealtı (Kubbenişin) : Divan toplantılarının yapıldığı yer. Fatih, Kasr-ı Adaletten toplantıları takip eder

☺ Boşlukları tamamlayınız

KUŞLUK YEMEĞİ / AKİDE MERASİMİ / BAKLAVA ALAYI / FUTA / FODLA / YUSUFİ / KAPANIÇE / PEŞKİR / KUL AŞI / GÜLBANK ÇEŞM-İ BÜLBÜL

PEŞKİR: Padişah yemek yerken önüne ve soluna konulan ağzını ve parmaklarını sildiği peçete

KUL AŞI: II.Viyana kuşatması sırasında yeniçerilere verilen tas kebabı

BAKLAVA ALAYI: Ramazanın 15.gününde hırka-i şerif ziyareti sonrası saray mutfağında baklava yapılır, baklava alayı düzenlenir yeniçerilere ve devlet erkanına dağıtılır.

FUTA: Baklavaların sarıldığı örtü

FODLA: Yeniçerilerin ulufe alması sırasında has fırında pişirilen ve yeniçerilere dağıtılan pide

KUŞLUK YEMEĞİ: Yeniçerilerin ulufe alması sırasında çorba, zerde, ve pilavdan oluşan yemekler

AKİDE MERASİMİ: Yeniçeri önde gelenlerin divan üyelerine mangır biçimindeki akide şekerlerini sunmalarıdır. Yeniçeri ocağının padişaha bağlılığını ifade eder.

GÜLBANK: Akide merasimi sonrası Kubbealtı önünde okunan fetih duası
(Hacı Bektaş Veli'nin duası)

YUSUFİ: Babü'ssaâde önüne konulan tahta padişahın oturmasından sonra sarılan sarık

KAPANIÇE: Yusufi sarıldıktan sonra padişahın sırtına giydirilen mücevher

ÇEŞM-İ BÜLBÜL: Göze yaklaştırılıp ışığa tutulduğunda içinde bülbül gözü şeklinin görülebildiği cam eşya sanatı

ÇİNİLİ KÖŞK (Sırça Köşk)

- * **Fatih zamanında yazlık saray ve köşk olarak** yaptırıldı
- * **Topkapı sarayının dışında** yer alır
- * **1875 – 1891 Müze-i Hümayun** olarak hizmet verdi
- * **1953'te Türk ve İslam sanatları Müzesi** olarak kamuya açıldı
- * Daha sonra **İstanbul arkeoloji Müzesinin** bünyesine katıldı

DİVAN-I HÜMAYUN

SEYFİYE

“Yönetim ve askeri bölümdür”

VEZİR-İ AZAM (Sadrazam)

- Padişah vekilidir
- Padişahın mührünü taşır
- Fatih'ten itibaren divan başkanlığı yaptı
- **Fatih'ten itibaren devşirme asıllı kişiler vezir-i azam oldu**
- **II.Selim'den itibaren sefere çıkmayan padişahlar yerine Serdar-ı Ekrem unvanı ile seferlere çıktılar**
- **MÜSLÜMAN OLMASI ŞART**
- Divan-ı Hümayunun kaldırılmasıyla **BAŞ VEKALET** oldu

Örnek Soru:

Osmanlı Devletinde medreselerden mezun olan bir öğrenci aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) Kadı B) İmam C) Nişancı
D) Müderris E) Sadrazam **dc**

2005 KPSS

- I. Padişah
II. Sadrazam
III. Nişancı

Yukarıdakilerden hangisi yönetim hakkına sahiptir?

- A) I, II ve III B) I ve II **dc** C) Yalnız I
D) Yalnız II E) II ve III

VEZİRLER (Kubbealtı Vezirleri)

- Sadrazam yardımcısıdır
- Orhan Gazi döneminde 1
I. Murat döneminde 2
Fatih döneminde 4
Kanuni döneminde 7 tane
- Vezir olabilmek için;
- **Sancakbeyliği**
- **Beylerbeyliği**
- **Rumeli Beylerbeyliği**
görevlerinde bulunmak gerekir.

BEYLERBEYLİĞİ

- Eyaletin yönetiminden sorumlu

SANCAKBEYİ

- Sancakların yönetiminden sorumlu
- İdari ve askeri yapılanmada Beylerbeyliğinden sonra gelir

SADRET KETHÜDASI

- Sadrazamın başyardımcısı
- 1837'de Dâhiliye Nezaretine bağlandı

KAPTAN-I DERYA

- XVI. yüzyıldan itibaren Vezir rütbesiyle divan toplantılarına katıldı
(BARBOROS HAYREDDİN PAŞA)
- 1878'de Bahriye Nezareti oldu

YENİÇERİ AĞASI

- **Vezir rütbesinde olanlar divan toplantılarına katıldı**
- **1826'da Serasker**
- **1908'de Harbiye Nezareti oldu**

İLMİYE

“Medreseden yetişen bilgili kişilerden oluşur”

ŞEYHÜLİSLAM

- Doğrudan divan üyesi değildir
- Alınan kararların dine uygunluğunu denetler “FETVA”
- MÜSLÜMAN OLMASI ŞART**
- 1826'da** Ağa kapısının şeyhülislama tahsis edilmesiyle BAB-I MEŞİHAT DAİRESİ oluşturuldu.

Örnek Soru:

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin Klasik Dönemindeki (XVI.yy) divan üyelerinden değildir?

- A) Kubbealtı vezirleri B) Nişancı
C) Şehülislam **dc** D) Kadıasker
E) Defterdar

Şeyhülislam XVII.yy dan itibaren divan üyesidir

1999 DMS

Osmanlıda ilmiye sınıfı öğretimde iki ana konu ile ilgilenmiştir.

Bu iki konu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Din - Askerlik
B) Din – Hukuk **dc**
C) Ticaret – Sanat
D) Tarih – Edebiyat
E) Tarih - Risale

KAZASKER

- I.MURAT döneminde kuruldu
- Şer-i davalara bakan askeri hâkim
- Kadı, Müderris ve din görevlilerini atar
- Kadı kararlarını bozup değiştirme hakkına sahiptir (**Temyiz Mahkemesi**)
- TÜRK SOYUNDAN OLMASI ŞART**
- 1826'da Divan-ı Hümayunun kaldırılmasıyla
 - ÂDEVİ NEZARETİ (ADALET BAKANLIĞI)
 - MECLİS-İ MAARİF-İ UMUMİYE NEZARETİ'ne dönüştü (MEB)

Öğretmen Bilgisi: 2014 KPSS'de çıktı

Hangisi Seyfiye teşkilatının içinde yer almaz?
"Kazasker"

Örnek Soru:

Osmanlı Devleti içinde ailelerin yapısı, mirasçılarının durumu, çocuk sayısı, çift evliliklerinin hangi amaçlarla yapıldığının yazılı olduğu ve kadılar tarafından tutulan deftere ne isim verilmiştir?

- A) Mühimme
- B) Tahrir
- C) Ahkâm
- D) Tereke **dc**
- E) Ruznamçe

2004 KPSS

Osmanlı Devletinde Tanzimat dönemine kadar kadıların vermiş oldukları hükümler gerektiğinde aşağıdakilerden hangisi tarafından incelenir ve düzeltilir?

- A) Padişah
- B) Şeyhülislam
- C) Kazasker **dc**
- D) Defterdar
- E) Nişancı

KASSAM

- Mirasçılar arasında **terekeyi** paylaştıran ve yetimlerin mirasını koruyan idare eden şer-i memur

MÜDERRİS

- Medrese eğitmeni

2016 KPSS

Osmanlı Devletinde aşağıdaki görevlilerden hangisi Kalemîye sınıfına ait değildir?

- A) Nişancı
- B) Defterdar
- C) Müderris **dc**
- D) Devşirme Usulü
- E) Enderun Mektepleri

Örnek Soru:

Osmanlı Devletinde örgün eğitim kurumlarının en önemlisi olan medreselerde okuyan bir öğrencinin akademik kariyer basamakları seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Danışmend-Müid-Softa-Müderris-Mülazım
- B) Mülazım-Müderris-Danışmend-Muid-Softa
- C) Softa-Danışmend-Muid-Mülazım-Müderris **dc**
- D) Muid-Softa-Müderris-Mülazım-Danışmend
- E) Müderris-Mülazım-Softa-Danışmend-Muid

Öğretmen Bilgisi:

Softa: Medreselerde orta düzeyde eğitim görenlerdir. "Diğer adı Suhte"

Danışmend: Yüksek öğretime geçen öğrenciler

Muid: Yüksek öğrenimi bitiren öğrenci müderris (Öğretmen yardımcısı) anlamına gelen **muid** olurdu

Mulazım: Muidler, esaslı sıra beklemeye dayanan bir sistemle mülazım (atanmayı bekleyen öğretmen) olurlardı

Müderris: Sıra kendilerine gelince de **müderris unvanı** ile **medreselere öğretmen** olarak atanırdı

KALEMİYE

"Bürokrasi ve Mali sınıftır"

DEFTERDAR

- ◆ I.MURAT döneminde kuruldu
- ◆ Fatih döneminde Anadolu ve Rumeli defterdarlığı oluşturuldu

Defterdar Kalemleri

Ruznamçe Kalemi: Devlete her gün gelen gelirlerin kaydedildiği yer

Tarihçi Kalemi: Maliye belgelerinin tarihlendiği kalem

Maliye Emirleri Kalemi: Maliye ile ilgili emirlerin yazılıp ilgili yerlere gönderildiği kalem

NİŞANCI

- ◆ Fermanlara, Beraatlara tuğra çeker

☞ Tuğra, **ROMA GELENEĞİNİN DEVAMI OLARAK** belgelerin başına konulurdu

- ◆ Tımarların dağıtılması ve bunların kaydedilmesinden sorumludur

☞ İlk Nişancı, **MUHAMMED ASGARÜ'L CEZERİ**

- ◆ 1836'da DÂHİLİYE NEZARETİ oldu

REİSÜ'L KÜTTAP

- ◆ Nişancıya bağlı katiplerin reisi
- ◆ 1836'da HARİCİYE NEZARETİ oldu

2013 KPSS

Osmanlı Devletinde Divan-ı Hümayun'un üyelerinden reisül küttap zamanla aşağıdakilerden hangisine dönüşmüştür?

- A) Hariciye Nâzırı **dc**
- B) Maarif Nâzırı
- C) Maliye Nâzırı
- D) Serasker
- E) Dahiliye Nazırı

Nişancı Kalemleri

😊 Boşlukları tamamlayınız

VAK'ANÜVİSLİK KALEMİ AMEDİ KALEMİ
MÜHİMME ODASI KALEMİ HACEGÂN
DİVAN (Beylikçi) KALEMİ TAHVİL (Kese) KALEMİ
TAHRİR DEFTERLERİ RÜUS KALEM
MÜHİMME DEFTERLERİ
AHKÂM DEFTERLERİ
TEŞFİRATÇILIK KALEMİ

Amedi Kalem: Padişah ile Sadrazam arasındaki yazışmalardan sorumlu

Mühimme Defterleri: Divan toplantılarının kayıtlarının tutulduğu defterler

Divan (Beylikçi) Kalem: Divanda alınan kararların ilgili yerlere havalesinin yapıldığı yer
- **Ferman ve Beraatler burada yazılır.** -

Mühimme Odası Kalem: Beylikçi kalemlerindeki Nüvislerin (Yazanların) bir yerde çalışmaları için oluşturulan yer

Hacegân: Divan şeflerinin kalemlerine denir

Tahvil (Kese) Kalem: Üst mevkideki görevlilerin (Vezir, Betlerbeyi, Sancakbeyi) özlük - atama - işlerinin yapıldığı yer

Rüüs Kalem: Kese kalemi dışındaki görevlilerin özlük işlerinin yapıldığı yer

Teşrifatçılık Kalem: Devlet merasimlerinde protokolden sorumlu

Vak'anüvislik Kalem: XVIII. yüzyılda devlet işlerine ait verileri tetkik eder ve kaydeder

☞ İlk Vak'anüvis: **MUSTAFA NAİMA EFENDİ**

Tahrir Defterleri: Fethedilen toprakların kayıtlarının tutulduğu defter

Ahkâm Defterleri: Eyaletlere ait tutulan defterler

Örnek Soru:

Divan-ı Hümayunda alınan kararların uygulanması ve kayıtların tutulmasında aşağıda verilen hangi kalemin bir görevi yoktur?

- A) Rüus
- B) Amedi
- C) Beylikçi
- D) Teşrifatçı **dc**
- E) Tahvil

Örnek Soru:

Osmanlı Devletinde Divan-ı Hümayun toplantılarında alınan kararların hangi deftere kaydedilir?

- A) Tahrir
- B) Rüus
- C) Mühimme **dc**
- D) Mimari
- E) Yönetim

KAVRAM BİLGİSİ:

Kapan: Şehir ve Kasabalarda çevreden gelen ürünlerin toplandığı ve toptancılara dağıtıldığı yer

Kapan Emni: Pazarlara gelen ürünlerin tartılması, adaletli dağıtımın yapılması işlerini yürütür

Nakibü'l Eşraf: Hz. Muhammed soyundan gelen isimlerini kaydeder ayrıca padişahlara taht değişikliği sırasında kılıç kuşatır

Şecere-i Tayyibe: Nakibü'l Eşraf defterlerine denir

DİVAN ÇEŞİTLERİ

İKİNDİ DİVANI: Divanda eksik kalan konuların görüşüldüğü divan

ÇARŞAMBA DİVANI: İstanbul meselelerin görüşüldüğü divan

CUMA DİVANI: Divanda Şer-i ve Örf-i davalara bakılan divan

☞ Bu üç Divan Sadrazam Konağında yapılırdı

SEFER DİVANI: Sefer öncesi toplanırdı

ULUFE DİVANI: Ulufe dağıtımından önce toplanır

GALEBE DİVANI: Elçi kabulünde toplanır

AT DİVANI: Sefer esnasında at üstünde yapılırdı

AYAK DİVANI: Olağanüstü durumlarda toplanırdı

İDARİ BİRİM	YÖNETİCİ	GÜVENLİK	ADALET
Eyalet	Betlerbeyi	Subaşı	Kadı
Sancak	Sancakbeyi	Subaşı	Kadı
Kaza	Kadı	Subaşı	Kadı
Köy	Köykehüdası	Yiğitbaşı	Kadı Naibi

TAŞRA TEŞKİLATI

Salyanesiz Eyaletler

- Tımar Sistemi uygulanır
- Arazilerine **Dirlik Arazi** adı verilir
- Yıllık gelir devlet memurları ve tımarlı sipahilere ayrılmıştır

Rumeli Bosna Sivas Musul	Erzurum Karaman Budin Diyarbakır	Şam Halep Kefe Trabzon
-----------------------------------	---	---------------------------------

Salyaneli Eyaletler

- İltizam Sistemi uygulanır
- İlk *Fatih döneminde* uygulandı
- **Islahat Fermanı** ile kaldırıldı (*Abdümecit*)
- Arazilerine **mukataa arazi** denir
- **Geliri doğrudan hazineye aktarılır**
- **İhale Usulü** ile verilir
- İhaleyi kazanan kişiye **mültezim** adı verilir
- İltizam ömür boyu verilirse buna **Malikane Sistemi** adı verilir (1691)
- İltizam sisteminin kaldırılmasından sonra **Muhasıllık Sistemi** uygulandı

Öğretmen Bilgisi:

MUHASİLLİK SİSTEMİ: İltizam sistemi sonrası eyalet ve sancaklarda vergilerin toplanması için muhasıllık sistemi kuruldu. Muhasıl vergileri toplayan kişidir.

Trablusgarp Tunus Yemen	Bağdat Cezayir Habeş	Mısır Hidiv (Mısır Valisi)
-------------------------------	----------------------------	----------------------------------

Bağlı Hükümet ve Beylikler

- İç işlerinde serbest dış işlerinde Osmanlıya bağlı
- Devlete yıllık vergi verirler, savaş zamanı asker gönderirler

Kırım Eflak	Erdel Boğdan	Hicaz
----------------	-----------------	-------

KIRIM: Asker yollar, vergi vermezdi

HİCAZ: Asker yollamaz, vergi vermezdi
(*Haremeyn Vakıfları*)

VOYVODA: Eflak Boğdan yöneticisi

Örnek Soru:

Aşağıda verilen Osmanlı Devleti eyaletlerinden hangisi, diğerlerine göre farklı bir statüye sahiptir?

- A) Habeş B) Hicaz **dc** C) Anadolu
D) Kırım E) Yemen

BUNLARI BİLİYORMUSUNUZ?

😊 Boşlukları tamamlayınız

Sadaret Kaymakamı Paşa Sancağı Bed-i Besmele Taht Kadısı Asesbaşı	Kethüda Kocabaş Şehremini Müşirlik
---	---

Sadaret Kaymakamı: Sadrazam sefere çıktığında yerine bakan kişi

Taht Kadısı: İstanbul Valisi

Şehremini: Belediye işlerinden sorumlu

Kethüda: Kethüda

Kocabaş: Kazalardaki gayr-i müslimlerin asayiş işlerine bakar

Bed-i Besmele: Şehzadelerin ilk derse başlaması

Müşirlik: Tımar sisteminin kaldırılmasının ardından Rumeli'deki askeri birlik

Asesbaşı: Çarşı ve pazarların gece güvenliğinden sorumlu

Paşa Sancağı: Beylerbeyinin bulunduğu sancak

TOPRAK SİSTEMİ

MİRİ ARAZI

😊 Boşlukları tamamlayınız

Dirlik Paşmaklık Mukataa	Ocaklık Yurtluk Vakıf	Malikane
--------------------------------	-----------------------------	----------

Mukataa (Havass-ı Hümayun): Geliri doğrudan hazineye aktarılır. Salyaneli eyaletlerde uygulanır.

Paşmaklık: Padişahın eşleri, Sultan hanım, annesi ve kızları için ayrılan topraklar

Malikane: Üstün hizmet karşılığı devlet adamlarına mülk olarak verilen topraklar

Ocaklık: Geliri **KALE KOMUTANLARINA** ve tershane giderlerine ayrıldı

Yurtluk: Geliri **KALE MUHAFAZLARINA** ve sınır boylarındaki görevlerine karşılık Türkmenlerden oluşan akıncılara ve verilen topraklardır.

Vakıf: Devlet hazinesine ait olan yada kişilerin mülk arazi gelirlerinin sosyal kurumların masraflarına ayrılan topraklardır.

Dirlik: Belli bir hizmet karşılığı devlet memurlarına ve askerlerine verilen topraklardır. Salyanesiz eyaletlerde uygulanır. Dirlik sahipleri geçimlerini sağladıktan sonra geri kalanını belli bir oranda asker (Cebelü) beslemek zorundadır.

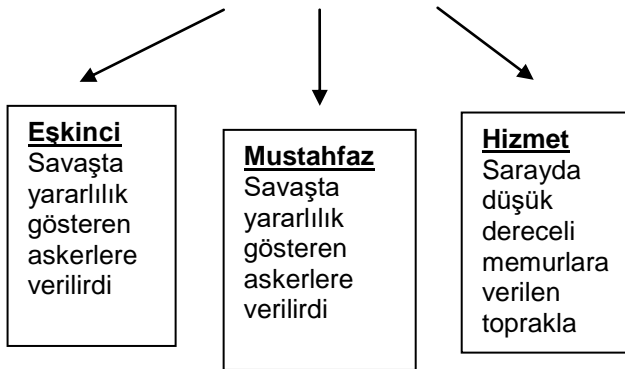
Dirlik toprakları gelirlerine göre üçe ayrılır:

Has: Geliri 100 Bin akçeden fazla olanlara verilir *Padişah ailesine, divan üyelerine, eyalet ve sancak beylerine verilir*

Zeamet: Geliri 20 Bin ile 100 Bin akçe arası olanlara verilir *Kadı ve subaşlarına, eyalet merkezindeki defterdarlara ve diğer orta derecedeki memurlara*

Tımar: Geliri 3 Bin ile 20 Bin akçe arasında olanlara verilir. Savaşta yararlılık gösteren tımarlı sipahilere verilir.

3'e ayrılır.

Örnek Soru:

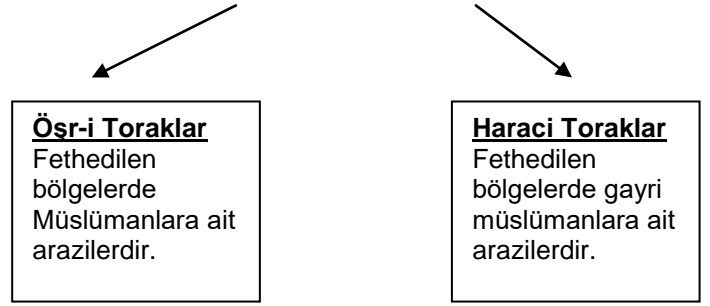
Osmanlı nüfusunun büyük bir kısmını oluşturan köylülere, devletin işletilmesi amacıyla arazi verip ve bu arazilerin satılmasının, vakfedilmesinin yasaklandığı sisteme ne ad verilir?

- A) Gulam B) Pençik C) Çifhane *dc*
İltizam E) İkta

MÜLK ARAZI

Yüksek derecedeki devlet memurlarına verilir. Şahsa aittir. Miras olarak bırakılabilir.

İkiye ayrılır

MÜSADERE SİSTEMİ

Ölen, öldürülen, idam edilen veya haksız kazanç elde eden yüksek derecedeki devlet memurlarının mallarına devletçe el konulmasıdır.

Öğretmen Bilgisi:

- Müsadere sistemi, Orta Çağ Avrupa'sında derebeylik düzeninin oluşmasına engel olmak için alındı
- Müsadere sistemi II. Mahmut döneminde kaldırıldı. Amaç ise özel mülkiyeti güvence altına almak

TAHRİR (Kayda Geçme)

- Mali ve askeri konularda yapılan kayıtlara sayımlar

İcmal Defterleri: Dirlik sahiplerinin adları ve gelirleri belirlenir

Cizye Defterleri: Gayr-i Müslimlerden alınan askerlik ve güvenlik vergisi

Mufassal Defterleri: Köy ve mezra asları, vergi mükellefi reayanın adları, bölgede yetişen ürünler ve bunlardan alınacak öşür miktarları

Avarız Defterleri: Dirlik Olağanüstü durumlarda alınan vergidir.

ORDU

KARA KUVVETLERİ

A- KAPIKULU ASKERLERİ

PIYADELER

Acemioğlanlar Ocağı

- ★ I.Murat tarafından **Gelibolu**'da kuruldu
- ★ Esir düşen **Hıristiyan çocuklardan** oluştu
- ★ Savaş, usul ve nizam öğrendikten sonra **yenicheri ocağına alındı**

Yeniçeri Ocağı

- ★ Acemioğlanlar Ocağı ile birlikte kuruldu
- ★ Evlenemezler, başka işle uğraşamazlar
- ★ Yıldırım Bayezit döneminden itibaren her taht değişikliğinde **CULÜS BAHŞİŞİ** aldılar
- ★ Üç ayda bir **ULUFE (Maaş) aldılar**

Humbaracılar Ocağı

- ★ Havan toplarını, mayınları ve el bombalarını üreten ve kullanan sınıftır.

Cebeciler

- ★ Piyadelerin silahlarının bakım ve onarımını yapan sınıf

Topçu Ocağı

- ★ Savaşta yeniçerilerinin önünde sıralanır, korurlardı
- ★ Düşman ilerleyişini durdurdular

Top arabacıları Ocağı

- ★ Topları taşıyan ocak

Lağımcılar

- ★ Kale kuşatmaları sırasında tünel kazan, patlayıcı yerleştiren ve kalelerin çökertilmesini sağlayan ocaktır.

SÜVARİLER (altı bölük halkı)

Silahtar

Hükümdarın **solunda** sefere giderler **Padişah çadırını korudular**

Sefere giderken

Sipahiler

Hükümdarın **sağında** sefere giderler

Sol Ulufeciler

Savaşta **sancakları korudular**

Sağ Ulufeciler

Sol Garipler

Ordu **ağırlıklarını ve hazineyi korurlar**

Sağ Garipler

B- EYALET ASKERLERİ

Tımarlı Sipahiler

- Devletin **asıl savaş** gücüdür
- Türkmenlerden** oluşur
- Masraflarını dirlik sahibi karşılar
- Devletten maaş almazlar

Öğretmen Bilgisi: 2015 KPSS'de çıktı.

Osmanlıda sarayda yapılmayan?
"Tımarlı sipahilerin eğitimi"

Akıncılar

- Sınır güvenliği için kuruldu

Azaplar

- Savaşan bekar erkekler

Farisanlar

- Sınır boylarındaki kaleleri korumakla görevli

Turnacılar

- Ordu içi haberleşmeyi sağladılar

Yaya ve Müsellemeler

- Ordunun geçeceği yolları açar
- Köprüleri tamir eder

Yörükler

- Zorunlu iskân politikası sonucu ordu kademesine alındılar

Deliler

- İri cüsseli ve kıyafetleri ile düşmana korku saldılar
- Öncü birlikleridir
- Sınır boylarını korudular

Gönüllüler

- Sınırlardaki şehir ve kasabaları korudular

Beşliler

- Geri hizmetten sorumludurlar

Sakalar

- Ordunun su ihtiyacını karşıladılar

C – YARDIMCI KUVVETLER

Kırım, Eflak, Boğdan, Arnavutluk gibi bağlı beylik ve devletlerden alınan askeri kuvvetler

2004 KPSS

I. Devşirme

II. İltizam

III. Müsadere

Osmanlı Devletinde sürekli ve düzenli olarak devlet adamı ve ordunun asker ihtiyacı hangisi ve hangileriyle sağlanmıştır?

A) Yalnız I **dc** B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II

E) II ve III

BUNLARI BİLİYORMUSUNUZ?

😊 Boşlukları tamamlayınız

**KEMANKEŞ
CERAHORLAR
DÜZEN AKÇESİ
VOYNUK**

**BEDERGAH
SOLAK
MARTOLOS
FETİH ŞADUMANLIĞI**

MARTOLOS

- ☞ Gayr-i Müslim askerlerden oluşur
- ☞ Düşman savaş sistemlerini bozarla
- ☞ Keşif yaparlar, haber ulaştırırlar
- ☞ Gerekirse merkez orduya katılırlar
- ☞ Belirli bölgelerin ve sınırların emniyetini sağlarlar

VOYNUK

- ☞ Gayr-i Müslim askerlerden oluşur
- ☞ Atlara bakarlar, at arabalarını sürerler
- ☞ Geri hizmette bulunurlar
- ☞ Ordu malzemelerini korurlar
- ☞ *Bulgarlardan oluşan askeri sınıf*

Öğretmen Bilgisi: 2014 KPSS'de çıktı

CERAHORLAR:

- ☞ Gayr-i Müslim askerlerden oluşur
- ☞ İlk zamanlarda ordu malzemelerini taşıdılar
- ☞ Daha sonra askeri inşaatlarda işçi olarak çalıştılar

BEDERGÂH (Çıkma)

- ☞ Acemi ocağından diğer askeri birliklere geçiş

FETİH ŞADUMANLIĞI

- ☞ Kazanılan askeri zafer

DÜZEN AKÇESİ

- ☞ Yeniçeri Ocağına yeni kayıt olanlara verilen para

SOLAK

- ☞ Padişahın muhafızlığını yapar

KEMANKEŞ

- ☞ Okçu

DENİZ KUVVETLERİ

😊 Boşlukları tamamlayınız

**TERSHANE-İ AMİRE
FORSA
TERSHANE EMİNİ
LEVENT
GABYA**

**KALYONCU
İLK TERSHANE
KAPTAN-I DERYA
İLK DONANMA**

İLK DONANMA: Karesioğullarının alınmasıyla ilk Orhan Gazi döneminde oluşturuldu

İLK TERSHANE: Gelibolu'da Yıldırım Bayezit döneminde yapıldı

KAPTAN-I DERYA: Deniz Komutanı

LEVENT: Deniz askeri

TERSHANE EMİNİ: Tershane sorumlusu

GABYA: Yelkenleri açan ve muhafaza eden

KALYONCU: Yelkenli gemilerde kazalardan seçilen bahriye sınıfı

FORSA: Esirlerden oluşan kürekçiler

TERSHANE-İ AMİRE: Fatih döneminde İstanbul'un fethi sonrası Haliç'te gemilerin yapım ve onarımı için kurulan deniz üssü

EKONOMİK HAYAT

MALİKÂNE SİSTEMİ

- ◆ 1695 itibaren uygulanmaya başladı
- ◆ Mültezimlere verilen iltizam topraklarının ömür boyu verilemesidir.
- ◆ Mültezim ömür boyu vergi toplama hakkını elde etti

MUHASSILLIK SİSTEMİ

- ◆ İslahat fermanı ile iltizam sisteminin kaldırılmasıyla Muhasıllık sistemi uygulanmaya başladı
- ◆ **Muhassıllık**, eyalet ve sancağın gelirini toplamak demektir
- ◆ **Muhasıl**, bu görevi yapan kişi

ESHAM (Pay / İç borçlanma)

- ◆ **Malikâne sisteminin** devamıdır
- ◆ *Kaime'ye geçişte ilk uygulama*
- ◆ 1770 *Çeşme Baskını sonrası donanmanın yenilenmesi için III. Mustafa döneminde Galata Bankerlerinden borç alınarak ilk kez iç borçlanma yapıldı*
- ◆ **I.Abdülhamit, 1775'te İstanbul Duhan Gümrüğü'nde uygulamaya koydu**

ESHAM SENEDİNİ

III. MUSTAFA **ÇIKARTTI**

I.ABDÜLHAMİT **UYGULAMAYA KOYDU**

DIŞ BORÇ

- ◆ Osmanlı **ilk dış borcu** 1853 – 1856 *Kırım Harbi* sırasında "İngilizlerden" **aldı** (200.000 sterlin)

2004 KPSS

Osmanlı Devletinde dış borçlanma hangi padişah döneminde başlamıştır.

- A) Abdülaziz
- B) Abdülmecit **dc**
- C) II.Abdülhamit
- D) V.Murat
- E) II.Mahmut

TENZİL FAİZ KARARNAMESİ 6 Ekim 1875 (Ramazan Kararnamesi) /Abdülaziz dönemi

- ◆ Osmanlı'nın dış borçlarını ödeyemeyeceğini ve borçların faizlerini yarıya indirdiğini açıkladığı gelişme (MORATORYUM)

MUHARREM KARARNAMESİ 20 Aralık 1881

- ◆ Avrupalı devletler alacaklarını tahsil etmek için DUYUN-U UMUMİYE'yi kurdular
- ◆ **Osmanlı iflasını açıkladı**
- ◆ **Duyun-u Umumiye Lozan'da kaldırıldı.**
- ◆ **1953'e kadar anaparayı, 1981'e kadar faizini ödedik**

OSMANLI BANKALARI

LEVANTEN: Osmanlı'da Yahudilerden oluşan Galata bankerleri (ayaklı bankalar)

1847 BANK-I DERSAADET: İstanbul'da *Galata bankerlerince kurulan ilk Osmanlı Bankası*

1856 BANK-I OSMANİ: Osmanlı'da İngiliz sermayeli kurulan banka

1863 BANK-I OSMAN-İ ŞAHANE: İngiliz ve Fransız ortaklı Bank-ı Osmani'nin yerine kuruldu

☞ **2001'de GARANTİ BANKASI'na** devredilmesiyle varlığı sona erdi

1863 MEMLEKET SANDIKLARI: Ahmet Mithat Paşa tarafında çiftçiyi desteklemek için kurulan imece usulü yardımlaşma şeklidir. Ziraat Bankasının temelini oluşturur.

1868 İSTANBUL EMNİYET SANDIĞI : Mithat paşanın girişimleriyle kuruldu. 1907'de Ziraat Bankası'na bağlandı.

☞ Memleket sandıkları ve İstanbul Emniyet Sandığı **ABDÜLAZİZ DÖNEMİNDE** kuruldu

1917 OSMANLI İTİBAR-I MİLLİ BANKASI: Cavit Bey tarafından kapitülasyonların kaldırılması ve milli bir devlet bankasının kurulması için 4 Milyon sermayeli kuruldu

☞ **1927'de İŞ BANKASI'na** devredilmesiyle varlığı sona erdi

Öğretmen Bilgisi: Cavit Bey, Atatürk'e suikast planlayıcısı olarak suçlandı ve idam edildi

PARALAR

İlk Sikke: Osman Bey döneminde basıldı

Akçe-i Osmanî: Orhan Gazi döneminde gümüşten, 6 kırıat ağırlığındaki para

Pul, Fels, Mangır: I.Murat döneminde Bakır'dan basılan para **24 Mandır: 1 Akçe**

Öğretmen Bilgisi:

- I.MURAT sikke üzerinde **ilk kez** "SULTAN" unvanını kullandı

- YILDIRIM BAYEZİT döneminden itibaren **ilk kez** sikkerin üzerinde **tarih** belirtilmiştir.

- I.Bayezit'in oğlu SÜLEYMAN ÇELEBİ **ilk kez** paraların üzerinde **Tuğra** kullandı.

Sikke-i Hasene: Fatih döneminde basılan altın para

Sultani: Fatih dönemindeki 3.45gr. değerindeki altın para

Akçe-i Büzürg (Gümüş-ü Sultaniye): Fatih döneminde 9 gr. ağırlığında, 10 akçe değerindeki gümüş para

Mağşuş Akçesi: III.Murat döneminde akçenin değerinin düştüğü zamanda basılan para

Kaime: Abdülmecit döneminde basılan ilk kağıt para

Metelik: II.Abdülhamit döneminde basılan kağıt para

Tevhid-i Meskukat Kanunu: V.Mehmet Reşat döneminde Osmanlı parasının islahı için çıkarılan kanun

BUNLARI BİLİYORMUSUNUZ?

😊 Boşlukları tamamlayınız

EHL-İ HİBRE (vukuf)	NARH
GEDİK	ULAK
EHL-İ HİRFET	AMEDİYE
TACİR-İ MÜTEMEKKİN	RETFİYE
DERBENTÇİLER	NAKİP
MEKKÂRİ TAİFESİ	ŞEYH
MENZİL TEŞKİLATI	ÇAPARHANE
HİZMET ERBABI	FİSKALİZM
MERKANTALİZM	GELENEKÇİLİK
İAŞECİLİK	

TACİR-İ MÜTEMEKKİN: Osmanlı tüccarı
RETFİYE: Tüccarlardan ihraç malları üzerinden alınan vergi

AMEDİYE: Tüccarlardan ithal malları üzerinden alınan vergi

EHL-İ HİRFET: Hammaddeyi işleyerek, işlenmiş hale getiren esnaf (Kunduracı, marangoz, bakırcı, fırıncı)

HİZMET ERBABI: Toplum için gerekli hizmeti yapan esnafdır. (Berber, Hamallar gibi...)

GEDİK: Esnaflara verilen dükkan açma izni

NARH: Üretilen mallara fiyat, kalite sınırlaması getirilmesi

EHL-İ HİBRE (VUKUF): Narh fiyatlarının belirlenmesinden sorumlu, meslek sırlarını ve mal kalitesini iyi bilen kişi

ULAK: Tatarlardan oluşan postacı

ÇAPARHANE: Ulakların bulunduğu yer

MENZİL TEŞKİLATI: Ulakların ihtiyaçlarını karşılayan köy ve kasabalardaki konaklama yeri

ŞEYH: Lonca sistemindeki ustalar kurulunun en yaşlı üyesi

NAKİP: Şeyh yardımcısı

MEKKÂRİ TAİFESİ: Yolcu ve mal taşıma işlerini meslek edinen kişi (KARGO)

DERBENTÇİLER: Koruma ve iskân için yapılan karakol ve üsler

MERKANTALİZM: Coğrafi keşiflerle Avrupalı devletlerin değerli madenlere (altın / gümüş) sahip olması

FİSKALİZM (Gelircilik): Devlet ekonomisinde gelirleri arttırmaya, giderleri daraltmaya çalışma

İAŞECİLİK: Halkın refahı için istenilen kalitede malın bulundurulması

GELENEKÇİLİK: Toplumsal gelenekleri, sosyal değerleri ön plana çıkaran, onları değiştirecek olan her şeyi değersiz ve önemsiz kılan sosyal akım

Örnek Soru:

Osmanlı ekonomisinde eksik rekabet şartlarından dolayı devletin fiyatlara müdahale etmesine ne ad verilir?

A) Fiskalizm

B) Narh dc

C) Kapan

D) İaşecilik

E) Muhtesip

Örnek Soru:

Osmanlı Devletinde halkın refahını sürekli kılmak için öncelikle piyasalarda istenilen kalitede, uygun fiyata ve yeterli miktarda mal bulunması ile arz yönlü bir ekonominin çıkmasını sağlayan ekonomik anlayışa ne isim verilir?

- A) Narh sistemi B) İaşecilik *dc*
C) Fiskalizm D) Gelenekçilik
E) İnfak

Kişinin Allah rızası için muhtaçlara yaptığı yardım

Örnek Soru:

Osmanlı Devletinde hazineye ait gelirleri mümkün olduğu kadar yüksek bir düzeye çıkartıp, ulaştığı düzeyin altına inmesini engelleyen ekonomik anlayışa ne ad verilir?

- A) Narh B) Enflasyon C) İaşecilik
D) Mukataaa E) Fiskalizm *dc*

2005 KPSS

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlılarda toprak yönetimi ile ilgili değildir?

- A) İkta B) Yurtluk C) Ocaklık
D) Zeamet E) Ulak *dc*

VERGİLER

😊 Boşlukları tamamlayınız

Nüzül Bedeli İane-i Cihadiye Adet-i İrgadiye Tapu Adet-i Ağnam Ağırlık Vergisi Resm-i Mevaşi Bac-ı Kil Cerime Resm-i Cürüm İane-i Cihadiye Sürsat Bedeli	Resm-i Bennak Resm-i Hinzır Resm-i Asel Resm-i İспенç Çift Bozan Cizye Öşür Haraç Avarız Adet-i Deştbanı Adet-i İrgadiye Nüzül Bedeli	Bac-ı Tamga Resm-i Asiyap Resm-i Ağıl Resm-i Mücerred Bad-ı Hava Niyabet Kaçgun Resm-i Arus Resm-i Zebiha Bac-ı Ağnam Tapu İmdadiye-i Hazariye
---	--	---

ÖŞÜR: Müslümanlardan ürün üzerinden alınan vergi

HARAÇ: Gayr-i Müslimlerden ürün üzerinden alınan vergi

CİZYE: Gayr-i Müslimlerden alınan askerlik ve güvenlik vergisi

AVARIZ: İlk kez II.Bayezit döneminde olağan üstü durumlarda alınan vergilerdir.

ÇİFT BOZAN: Toprağını üst üste üç yıl ekmeyenden alınan vergi cezasıdır.

ADET-İ DEŞTBANİ: Devlet arazisinin herhangi bir sebeple alıkonulmasına karşılık alınan vergi ya da harç

RESM-İ İSPENÇ: Gayr-i Müslimlerden buluğ çağına ermiş olanlardan devlete ait toprakları kullanmaları karşılığında ödediği vergi

BAC-I TAMGA: Pazarlardaki ürün vergisi

RESM-İ ASEL: Bal vergisi

RESM-İ ASİYAP: Değirmen vergisi

RESM-İ HINZIR: Rumeli'de beslenen domuzlardan alınan vergi

RESM-İ AĞIL: Ahırlardan alınan vergi

RESM-İ BENNAK: Tımar toprağı dışında işlerle uğraşan **EVLİ** olanlardan alınan vergi

RESM-İ MÜCERRED: Tımar toprağı dışında işlerle uğraşan **BEKÂR** olanlardan alınan vergi

RESM-İ CÜRÜM: Tımar topraklarında suç işleyenden alınan vergi

BAD-I HAVA: Bir kişinin mal varlığına zarar verenden alınan vergi

CERİME: Suçludan alınan para cezası

NİYABET: Devlet Memurlarının hizmetleri karşılığında aldığı vergi

BAC-I KİL: Hububat ürünlerinin satışı sırasında ürünlerin tartılmasından alınan vergi

KAÇGUN (Yave): Kaybolan hayvanın devletçe bulunmasının ardından köylüden alınan vergi

RESM-İ MEVAŞİ : Sığır Vergisi

RESM-İ ARUS: Gelin vergisi

AĞIRLIK VERGİSİ: Evlenecek bekar erkeklerden alınan vergi

RESM-İ ZEBİHA: Kesilen hayvan başına alınan vergi

ADET-İ AĞNAM: Koyun ve keçi başına alınan vergi

BAC-I AĞNAM: Pazarlarda alınıp satılan hayvanlar üzerinden alınan vergi

TAPU: Kişinin devlete ait araziye inşa ettiği yapı için ödediği vergi

DERBENT: Tüccarların geçit, yol ve tünellerin korunması, han ve köprülerin yaptırılması karşılığında alınan vergi

ADET-İ İRGADİYE: Tımar sahibinin bedenen çalışarak ödediği vergi

ŞAMÜL MERA: Otlak vergisi

İANE-İ CİHADİYE: Savaş zamanı mali ihtiyaçları karşılamak için aile reislerinden alınır

İMDADİYE-İ HAZARİYE: Barış zamanı askeri personel ihtiyaçları için aile reislerinden alınan vergi

NÜZÜL BEDELİ: Ordunun geçeceği yerdeki ahaliden alınan para karşılığındaki vergi

SÜRSAT BEDELİ: Ordunun geçeceği yerdeki ahaliden alınan yiyecek ve çeşitli ihtiyaç karşılığındaki vergi

MEDRESE ve OKUL TÜRLERİ

😊 Boşlukları tamamlayınız

DARÜ'L KURRA:

- Kur'an eğitimi veren medrese

DARÜ'L HADİS:

- Hadis eğitimi veren medrese

DERSİYE:

- Medreselerin ihtiyacı karşılayamama durumundaki örgün eğitim kurumu

DARÜ'L HENDESHANE:

- Matematik ve astronomi eğitimi veren medrese

DARÜ'L TIP:

- Tıp eğitimi veren medrese

DARÜŞŞAFKA:

- 1873'te Abdülaziz döneminde açıldı
- Ailesini kaybetmiş çocuklar için açılan parasız eğitim veren yatılı okul

DARÜLACEZE:

- 1895'te II.Abdülhamit döneminde açıldı
- Bakıma muhtaç insanların her türlü ihtiyaçlarının karşılandığı yer

DARÜLEYTAM (2014 KPSS)

- 1914'te V.Mehmet Reşat döneminde açıldı
- Yetim ve öksüz kalan çocukları korumak amacıyla açılan yurtlardır.

DARÜLFÜNUN:

- 1870'te Abdülaziz döneminde açılan ilk üniversite

İNÂS DARÜLFÜNUN 1914 – 1915

- 1914'te V.Mehmet Reşat döneminde açıldı
- İlk kızlar üniversitesi (3 yıllık)

DARÜLELHAN:

- 1917 – 1927 arası maarif nezaretine bağlı okullarda öğretmenlik yapmak üzere açılan ilk müzik okulu

DARÜLBEDAYİ:

- 1914'te İstanbul belediyesi bünyesinde konservatuvar olarak açıldı. Daha sonra tiyatro bünyesine dönüştü
- Günümüzde İstanbul Büyükşehir Belediye Tiyatroları olarak varlığını devam ettirmektedir.

DARÜLMUALLİMİN

- 1848'de Sultan Abdülmecit döneminde açıldı
- Rüştüyelere erkek öğretmen yetiştirmek için açıldı

DARÜLMUALLİMAT

- 1870'te Abdülaziz döneminde açıldı
- İlk ve ortaöğretim kız okullarına öğretmen yetiştirmek için açıldı

MEKTEB-İ MAARİF-İ ADLİYE

- 1838'de II.Mahmud döneminde açıldı
- Enderun Mekteplerinin açılmasıyla memur yetiştirmek için açıldı

DARÜLMAARRİF

- 1850'de Abdülmecit devrinde annesi Bezm-i Alem Valide sultan tarafından memur yetiştirmek için açıldı
- 1872'de İdadi oldu

LİSAN MEKTEBİ

- 1864'te Abdülaziz devrinde devlet görevlilerin yabancı dil öğrenmeleri amacıyla kuruldu

ISLAHHANE

- 1860'ta Abdülaziz döneminde Mithat Paşa tarafından sanayi alanında teknik eleman yetiştirmek amacıyla açılmıştır.

MEKTEB-İ MÜLKİYE

- 1859'da Sultan Abdülmecit döneminde Kaymakam ve Nahiye müdürü yetiştiren bugünkü siyasal bilimler okulunun temelidir

HUZUR

- Osmanlı Devletinde Ramazan ayında işlenen derslere denir

MEKTEB-İ OSMANİ

- ❑ 1857'de Sultan Abdülmecit döneminde Fransa'ya gönderilecek askeri öğrencilerin Fransızca öğrenmelerini sağlamak amacıyla Paris'te açılan okul

MEKTEB-İ SULTANİ (Galtasaray lisesi)

- ❑ 1868'de Sultan Abdülaziz döneminde Mekteb-i Osmanî'nin ağır maliyetli olması sonucu açıldı.
- ❑ 1874'te Mekteb-i Osmanî kapatıldı

SANAY-İ NEFİSE

- ❑ XIX. Yüzyılda Müdürlüğünü Osman Hamdi Bey'in yaptığı Güzel Sanatlar Okulu

MEKTEB-İ AŞİRET-İ HÜMAYUN

- ❑ 1892'de II.Abdülhamit döneminde aşiretlerin hakim olduğu bölgeleri muhafaza için ağa çocuklarını Osmanlı kültürüyle yetiştirmek için açılan mektep

Örnek Soru:

Osmanlı Devleti hangi yüzyıldan itibaren yabancı lisan bilen diplomatlara ihtiyaç duymaya başlamıştır?

- A) XV B) XVI C) XVII **dc**
- D) XVIII D) XIX

Duraklama dönemine paralel artan savaş ve antlaşma durumuna göre ihtiyaç arttı

Örnek Soru:

Bursa'da kurulan ilk tıp medresesi hangi padişah zamanında açılmıştır?

- A) Orhan Bey B) Fatih C) Kanuni
- D) Yıldırım Bayezit **dc** E) I.Murat

Örnek Soru:

- Tıp
- Matematik
- Kur'an-ı Kerim
- Hadis

Yukarıda verilen derslerin okutulduğu ihtisas medereseler eşleştirildiğinde hangisi boşta kalır?

- A) Darültıp B) Darül Hadis
- C) Darülaceze **dc** D) Darülhendeshane
- E) Darülkurra

2012 KPSS

Aşağıdakilerden hangisinin, Osmanlı Devletinde ticareti geliştirmek ve ticaret yollarında güvenliği sağlamak amacıyla yapıldığı savunulamaz?

- A) Menziller
B) Derbentler
C) Darulkurrular **dc**
D) Bedestenler
E) Kervansaraylar

DİVAN EDEBİYATI

XIII. YÜZYIL	XIV. YÜZYIL	XV. YÜZYIL
Mevlana Sultan Veled Hoca Dehmani	Nesimi Ahmedi Kadı Burhaneddin	Şeyhi Ahmet-i Dai Süleyman Çelebi
XVI. YÜZYIL	XVII. YÜZYIL	XVIII. YÜZYIL
Bakî Fuzulî Nevî	Nefî Nabî (Hayrabad)	Nedim (Lale Dönemi Sanatçı)

Örnek Soru:

Türk edebiyatının en önemli hiciv şairlerinden olan "Nefî"nin dönem sadrazamları ve devlet adamlarına yönelik eleştirel şiirlerini topladığı ünlü eseri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hayrabad B) Seyahatname C) Nevaker
- D) Siham-ı Kaza **dc** E) Kitab-ı Bahriye

HALK EDEBİYATI

Temeli Ozan ve âşıklar tarafından atılmıştır.

Âşık Ömer Kul Mehmet Kul Mustafa Karacaoğlan Pir Sultan Abdal	Bayburtlu Zihni Köroğlu Dadaloğlu Dertli Gevheri
---	--

BİLİM DÜNYASI ve FİKİR HAYATI

☺ Boşlukları tamamlayınız

- Ahmet Cevdet Paşa - Takiyüddin Mehmet - Mustafa Naima Efendi - - Hezarfen Ahmet Çelebi - Kâtip Çelebi - Matrakçı Nasuh - Ahmet Mithat Efendi	- Piri Reis - Tursun Bey - Ali Kuşçu - Sabuncuoğlu Şerafeddin - Amasyalı Şükrullah - Seyd-i Ali Reis - Kemal Paşazade - Legari Hasan Çelebi
--	--

Sabuncuoğlu Şerafeddin (1385 – 1468)

- * Fatih döneminde yaşamış tıp alanında eser vermiştir.

- * *Kitabü'l Cerrahiyyetü'l Haniye*
Cerrahiye-i İlhaniye
Mücerrebname

Ali Kuşçu (? – 1474)

- * Timur Devleti döneminde Uluğ Bey Rasathanesinde müdür yaptı
- * Uzun Hasan'ın elçiliğini de yaptı
- * Otlukbeli Savaşı sonrası Fatih'in daveti İstanbul'a geldi
- * Sahn-ı Seman medresesinde müderrislik yaptı
- * Fatih'e sunduğu Fethiye ve Muhammediye adlı eser vardır

Tursun Bey

- * Fatih ve II. Bayezit dönemini anlatan "Tarihi Ebu'l feth" önemli eseridir.

Amasyalı Şükrullah

- * Fatih döneminde yaşamış önemli tarihçidir
- * *Beyçetü't tevarih* adlı eseri vardır.

Piri Reis

- * Kanuni döneminin ünlü denizcisi coğrafyacısıdır
- * UNESCO 2013'ü *Piri Reis yılı* ilan etmiştir.
- * **Kitab-ı Bahriye** adlı coğrafya kitabı vardır.
- * II.Hint Deniz seferi sonrası **Kanuni tarafından korkaklıkla suçlanarak idam ettirildi**

Seyd-i Ali Reis

- * Kanuni döneminin ünlü denizci ve coğrafyacısıdır
- * IV. Hint Deniz seferi sonrası İstanbul'a karadan 3.5 yılda dönmüştür.
- * Gördüklerini **Miratü'l Memalik** (Ülkelerin Kitabı) adlı eserde topladı
- * **Kitabü'l Mühit** *deniz terimleri ile ilgili* eseridir

Kâtip Çelebi 1609 – 1657

- * **Cihannüma**, İbrahim mütefferika tarafından bastırılan meşhur coğrafya ansiklopedisidir
- * **Müntehab-ı Bahriye**, coğrafya eseridir
- * **Tuhfetü'l Kibar**, Osmanlı deniz savaşlarını anlatır
- * **Keşf-ü Zünnun**, Kâtip Çelebi'nin 15 civarında kitabın tanıtımını yaptığı eser

Kemal Paşazade 1468 – 1574

- * XVI. Yüzyılın âlimidir.
- * **Tevarih-i Âli Osman**, önemli eseridir

- * **Galatat**, Arapça kaleme aldığı eserdir
- * **Yusuf ile Züleyha**, adlı mesnevisi vardır.

Hezarfen Ahmet Çelebi 1609 – 1640

- * Kendi geliştirdiği takma kanatlarla uçmayı başaran ilk Türk oldu
- * Uçuşu hakkındaki bilgileri Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinden alıyoruz
- * Avrupa'da büyük yankı buldu
- * IV. Murat tarafından beğenildi

Öğretmen Bilgisi: Ancak daha sonra IV. Murat, Hezarfen Ahmet Çelebi'yi tehlike olarak görmüş, "Böyle kimselerin bekâsı caiz değil" deyip onu **Cezayir'e sürgün** yolladı

Legari Hasan Çelebi 1612 – 1640

- * IV. Murat döneminde ilk defa füzeyle uçan adam unvanını kazanan ilim adamımızdır

Öğretmen Bilgisi: Kendisini fişeklemeden evvel kendisini izleyen IV. Murat'a "Padişahım, İsa Peygamber ile konuşmaya gidiyorum. Sizi Allah'a ısmarladım" diye şakada bulundu. IV.Murat sipahi ocağına alınarak Legari'yi ödüllendirdi. Ancak daha sonra Kırım'a sürgüne gönderildi

Mustafa Naima Efendi 1655 – 1716

- * İlk Vak'a-inüvis (resmi tarihçi)

Matrakçı Nasuh 1480 – 1564

- * Kanuni döneminde ön plana çıktı
- * **Tuhfetü'l Guzat**, silahlarla ilgili yazdığı kitap

Örnek Soru:

İstanbul'da **ilk rasathane** hangi padişah zamanında kurulmuştur?

- A) II.Mahmut B) III.Murat **dc** C) I.Selim
D) II.Selim E) II ve IV

Örnek Soru:

Osmanlı Devletinde **ilk kahvehane** aşağıda verilen hangi ilde ve hangi padişah zamanında açıldı?

<u>İL</u>	<u>PADİŞAH</u>
A) Adana	I.Selim
B) Bursa	II.Mahmut
C) İstanbul dc 1554	Kanuni Sultan Süleyman
D) Edirne	II.Selim
E) Bağdat	IV.Murat

Takiyüddin Mehmet 1526 – 1585

- * Gökbilimci, mühendis ve matematikçi
- * Sokullu, ve Hoca Sadettin desteği, III. Murat'ın fermanı ile Tophane sırtlarında **Takiyüddin Rasathanesi** kuruldu 1578
- * 1580'de Şeyhülislam Ahmet Şemseddin Efendi'nin fetvasıyla topa tutularak yıkıldı

Ahmet Mithat Efendi 1844 – 1912

- * Tanzimat dönemi yazarlarındandır
- * **Tercüman-ı Hakikat**, gazetesi en uzun ömürlü ve en etkili yayını olmuştur
- * **Paris'te bir Türk, Çengi** bazı eserlerindedir.

Ahmet Cevdet Paşa 1822 – 1895

- * Bilim adamı, tarihçi, hukukçu, şair
- * **Tarih-i Cevdet**, 16 Ciltlik dev eseridir
- * **Fatma Aliye Hanım**'ın babasıdır. (İlk Türk Romancı)
- * **Encümen-i Daniş** asil üyesidir.
- * **Kavâid-i Osmaniye**'nin yazarıdır. (İlk Türk dilbilgisi kitabı)
- * **Mecelle**'yi yazdı (Osmanlı'daki medeni kanun)

Örnek Soru:

Osmanlı XIX. Yüzyıl Osmanlı Devletinde önde gelen bilim ve devlet adamlarından olan "**Ahmet Cevdet Paşa**" –Tarih-i Cevdet- adlı eserini aşağıda verilen hangi Osmanlı padişahına sundu?

- A) II.Abdülhamit B) III.Selim C) V.Murat
D) II.Mahmut E) Sultan Abdülmecit **dc**

Örnek Soru:

Bir dönem Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın elçisi olarak İstanbul'a gelen ve Fatih'in teklifi ile İstanbul'a yerleşip Ayasofya Medresesinin müderrisliğini yapan ünlü astronomi ve matematikçi kimdir?

- A) Ali Kuşçu **dc**
B) Uluğ Bey
C) Takiyüddin Mehmet Efendi
D) Lagari Hasan Çelebi
E) Hezarfen Ahmet Çelebi

Örnek Soru:

1498 – 1563 yılları arasında yaşayan, Hint Deniz Seferlerinde bulunan, "**Mirat'ül Memalik**" ve "**Kitab'ül Muhit**" adlı eserlerin sahibi ünlü denizci kimdir?

- A) Piri Reis B) Çaka Bey C) Piyale Paşa
D) Barbaros Hayreddin Paşa E) Seydi Ali Reis **dc**

Örnek Soru:

Fatih döneminde hekimlik yapan ve özellikle idrar yolu hastalıkları üzerinde çalışmaları ile bitkilerden ilaç yapma konusunda uzmanlaşan bilim insanı kimdir?

- A) Sabuncuoğlu Şerafeddin B) Altuncuzade **dc**
C) Ayaşlı Şifai D) Hacı Paşa
E) Marco Paşa
Marco Paşa, XIXyy hekimbaşı

Örnek Soru:

Osmanlı Devleti'nin ilk resmi tarihçisi kimdir?

- A) Nabi B) Aşıkpaşazade C) Katipçelevi
D) Naima **dc** E) Müneccimbaşı

2010 KPSS:

Osmanlı Devletinde resmi tarih yazarlarına verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mültezim B) Mütevellî C) Nşancı
D) Reisü'l Küttap E) Vakanüvis **dc**

2016 KPSS

XVII.yüzyılda **Keşf-üz-Zünûn** adlı biyografik eserinde binlerce kitabı yarlarıyla tanıtan ve **Cihannüma** adlı eseriyle de çeşitli ülkeler hakkında bilgi veren bilim adamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hezarfen Ahmet Çelebi
B) Lagari Hasan Çelebi
C) Evliya Çelebi
D) Kâtip Çelebi **dc**
E) Ahi Ahmet Çelebi

MİMARİ

ERKEN DÖNEM OSMANLI SANATI 1300 – 1500

Camiler

- ◆ Batı etkisi yok
- ◆ Devletin kuruluşundan 1501 Beyazıt Camisi'nin yapımına kadar sürdü (Kuruluş dönemi)
- ◆ Anadolu Selçuklu Mimarisinden etkilenmiştir

◆ Dış ve iç mekan dört bölümden oluşmaktadır

- 1- Tek Kubbeli (Kare Planlı)
- 2- Ters T Planlı (Ana bölüm dikdörtgen)
- 3- Çok Kubbeli (Her bölüm kubbeye örtülü)
- 4- Merkez Kubbeli (Ana Mekân büyük kubbe, etrafı küçük kubbe)

- Hacı Özbek Cami (Tek kubbeli)

Osmanlıdaki ilk cami

- İznik Yeşil Cami (Tek kubbeli)
- Bursa Yeşil Cami (Tek kubbeli)
- Bursa Nilüfer Hatun Cami (Çok kubbeli)
- Bursa Orhan Bey Cami (Merkez Kubbe)
- Bursa Hüdavendigâr (Ters T Planlı)
- Bursa Yıldırım Cami (Ters T Planlı)
- Fatih Külliyesi Cami (Merkez Kubbeli)
- Edirne Üç Şerefeli Cami (Merkez Kubbeli)

**(II. Murat döneminde inşa edildi
Müslihiddin Ağa-> M. Sinan'ın Hocası)**

☞ **İlk minare dini gücü**

İkinci minare Osmanlı'nın gücünü

**Üçüncü minare Rumeli'deki gücünü
sembolize eder**

Medreseler

- İznik Orhaniye Medresesi
(Osmanlıdaki ilk Medrese)
- İznik Süleyman Paşa Medresesi
- Bursa Muradiye Medresesi
- Bursa Yeşil Medresesi
- İznik Yakup Çelebi Medresesi

Türbeler

- İznik Sarı Saltuk Türbesi
- Bursa Hüma Hatun Türbesi
- Bursa Devlet Hatun Türbesi

Saray ve Köşkler

- Saray-ı Atik (Eski İstanbul)
- Saray-ı Cedit (Topkapı Sarayı)
- Çinili Köşk (Sırça Köşk)

Hanlar

- Bursa Emir Han
- Bursa Geyve Han
- Bursa İssız Han
- Bursa İpek Han

- İstanbul Taş Han

Bedesten ve Kapalı Çarşılar

- İstanbul sandal Bedesteni
- Edirne Bedesteni
- Bursa Bedesteni
- Yıldırım Bayezit Bedesteni
(Osmanlı'nın ilk geniş Bedesteni)

Askeri Mimari

- Anadolu Hisarı (Güzelcehisar)
- Rumeli Hisarı (boğazkesen)
- Kale-i Sultaniye
- Kilid-i Bahir Kalesi

**KLASİK DÖNEM OSMANLI SANATI
1500 – 1718**

- ◆ Batı etkisi yoktur
- ◆ 1501'de II. Bayezit Camisi ile başlar
- ◆ Genellikle İstanbul'dadır
- ◆ Mimari yapılar her yönden ve herkes tarafından görülebilecek heybetli yapılardır
- ◆ Minare sayısı iki veya dörttür
- ◆ Bu dönemi etkileyen en önemli yapı 1537 Ayasofya Camisidir

Örnek Soru:

Osmanlı Klasik dönem kültür ve medeniyetinin oluşumunda;

I. Orta Asya Türk Gelenekleri

II. İslamiyetin getirdiği kültürel değerler

III. Hâkim olunan coğrafyadaki kültürel unsurlar

durumlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) I ve III E) I, II, III **dc**

- ◆ Dönemin ünlü mimarı
Mimar Sinan

Örnek Soru:

Mimar Sinan'ın bir yeniçeri olarak katıldığı ve gösterdiği yararlılık nedeniyle Acemi Oğlanlar Yayabaşılığına (Bölük Komutanı) terfi ettirildiği savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Preveze Deniz Savaşı
- B) Zigetvar Seferi
- C) Mohaç Meydan Muharebesi **dc**
- D) İrakeyn Seferleri
- E) I. Viyana Kuşatması

- Kanuni, II. Selim ve III. Murat dönemleri baş mimarı

- Ustası Müslihiddin Ağa

☞ **Haseki Külliyesi**, İstanbul'daki ilk eseridir. (1551'de Hürrem sultan yaptırdı)

☞ **Şehzade Cami**, Çıraklık dönemi / İSTANBUL

☞ **Süleymaniye Cami**, Kalfalık dönemi / İSTANBUL

☞ **Selimiye Cami**, Ustalık Dönemi / İSTANBUL

☞ **İstanbul Rüstem Paşa Cami**

☞ **İstanbul Mihrimah Sultan Külliyesi**

☞ **Barboros Hayreddin Paşa Türbesi**

☞ **Kanuni Sultan Süleyman Türbesi**

☞ **Rüstempaşa Medresesi**

☞ **Mihrimah Sultan Medresesi**

Örnek Soru:

Yabancıların **Blue Mosque (Mavi Cami)** olarak adlandırdığı ve Mimar Sinan'ın öğrencisi **Sedefkâr Mehmet Ağa** tarafından yapılan cami aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Selimiye Cami
B) Sultan Ahmet Cami **dc**
C) Hacı Özbek Cami
D) Nuru Osmaniye Cami
E) Laleli Cami

BLUE MOSQUE (Mavi Cami)
Sultan Ahmed Camisi

- 1609 / 1616 yılları arasında inşa edildi
- **I.Ahmed tarafından Sedefkâr Mehmed Ağa'ya** yaptırıldı
- Ağırlıklı olarak **mavi çini** kullanıldığı için Batılılar, Blue Mosque demiştir.

Öğretmen Bilgisi: 2014 KPSS'de çıktı.

18.yüzyıldan itibaren Osmanlı mimarisinde Batı etkisi görülmeyen yapılar ?

“İshak Paşa Sarayı / Sultan Ahmet Cami”

Diğer Eserler (Mimar Sinan'ın değil)

- Bağdat Köşkü
- Revan Köşkü
- Sepetçiler Köşkü
- Sivas Yeni Han
- Merzifon Taş Han
- Safranbolu Cinci Han
- Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı
- Davut Paşa Çeşmesi
- Aşık Paşazade Çeşmesi
- Hatice Valide Sultan Çeşmesi

GEÇ DÖNEM OSMANLI SANATI
1718 – 1930

Lale Devri Osmanlı Mimarı 1718–1730

BATI ETKİSİ VARDIR

Dini mimari alanında eser azdır

- Köprülü külliyesi
- İsmail Efendi Külliyesi
- İbrahim Paşa Külliyesi
- Sultan Ahmet Çeşmesi
- Kara Mustafa Paşa Külliyesi

Türk Barok ve Türk Rokoko Devri
1730 – 1808

- * Tek ana kubbe kullanıldı
- * Minare sayısı azaltıldı
- * Süslemelerde Fresko kullanıldı
- * Köşeli yapılar yerini Oval yapılara bıraktı

DÖNEM ESERLERİ

- Nuru Osmaniye Cami (**İlk Örneği**)
- Laleli Cami
- Beylerbeyi Cami
- Selimiye Kışlası
- Ayazma Cami
- Eyüp Sultan Cami
- İshak Paşa Sarayı / AĞRI
(**Osmanlı'da ısıtma sistemi olan tek cami, atık su kanalları vardır**)

Türk Ampir Üslup Dönemi Devri
1730 – 1808

- Batılılaşmada Fransız etkisi daha fazla görüldü
- Yuvarlak pencereler görüldü
- Minareler ana yapıdan ayrıldı

- Süslemede çiçek ve yaprak motifleri kullanıldı
- Hayvan ve insan figürleri ön plana çıktı

DÖNEM ESERLERİ

- Dolmabahçe Cami 1855
- Yıldız Sarayı
(III.Selim'in annesi Mihrişah Sultan için yapıldı.
II. Abdülhamit döneminde ana saray olarak
kullanıldı)
- Nusretiye Cami 1826
- Dolmabahçe Sarayı 1856

Sultan Abdülmecit dönemi Mimarları,

*Garabet Balyan
Nikogos Balyan
Sarkis Balyan*

SEÇMECİ (Eklektik Dönem) 1860 – 1900

- Daha çok saray mimarisinde görülmektedir
- Belli bir plan ve süsleme tarzı yoktur
- Bir çok üslup aynı eserde kullanıldı

- Aksaray Valide Cami 1869 – 1871 /
Mimar Sarkis Balyan
- Yıldız Hamidiye Cami 1886
- Konya Aziziye Cami 1867
- Çırağan Sarayı 1867 / BAROK TARZI
Abdülaziz Dönemi
- Beylerbeyi Sarayı 1865 / **Mimar Sarkis Balyan**

Neo Klasik Dönem 1877 – 1930

Avrupa tarzı üsluplardan vazgeçildi
Klasik Osmanlı ve Türk Mimari öğeleri kullanıldı

- ☞ Bostancı Kuloğlu Cami 1913
Mimarı Kemalettin Bey